

Євген Деменок

Одеса. Довге ХХ століття в МИСТЕЦТВІ

Виставка у Кракові

Одне з найбільших задоволень для будь-якого одесита – знати, що його рідним містом цікавиться світ.

І те, що в нинішні важкі часи у Кракові, чудовому польському місті, просто на центральній площі 16 травня відкрилася виставка, присвячена одеським художникам, – ще одне підтвердження цьому та бальзам на душу кожного одесита.

Міжнародний центр культури підготував виставку дуже ретельно. По-перше, вона велика – відвідувачі можуть побачити

близько сімдесяти робіт одеських майстрів від модернізму 10-20-х років ХХ століття до наших днів, серед яких Юрій Єгоров та Валентин Хрущ, Олександр Ройтбурд та Олександр Фрейдін, Ігор Гусєв та Юрій Лейдерман, Теофіл Фраєрман та Амшей Нюренберг, Веніамін Бабаджан та Михайло Жук, Стас Жалобнюк та Леонід Войцехов, Олег Соколов та Лев Межберг, Людмила Ястреб, Микола Карабінович та багато, багато інших. По-друге, вже до відкриття виставки був надрукований каталог. По-третє, протягом усього показу проводилась та проводиться ціла купа лекцій, екскурсій та інших заходів. Та й відкриття було масштабним – гостей привітали Генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський, директорка Міжнародного центру культури Кракова Агата Вонсовська-Павлік, очільниця Одеського художнього музею Катерина Кулай, а також кураторки виставки Юлія Бердіярова та Жанна Комар.

На виставці представлені роботи з фондів трьох одеських установ: Одеського національного художнього музею, Музею сучасного мистецтва Одеси та Одеського літературного музею.

Це картини, гравюри, скульптури, фотографії, відео, колажі та журнали.

Твори презентують мистецтво різних історичних періодів: від бурхливих 20-х років минулого століття крізь сталінські репресії 30-х, хрущовську відлигу та 60-ті роки, коли розпочався одеський нонконформізм, до подій нинішніх – Майдану та війни. Можна казати, що на виставці показані сто років історії України на прикладі одного міста.

«Ми хочемо, щоб ці витвори мистецтва допомогли вам побачити глибину цього міста. Одеса є багатозаровою, багатокультурною, багатомовною, має складну історію, але водночас неймовірне мистецтво», – підкреслила Агата Вонсовська-Павлік, директорка Міжнародного центру культури.

Вона наголосила на тому, що одеське мистецтво ніколи не було представлене у Польщі у такому масштабі. Отже, ця виставка є унікальною мистецькою подією.

Жанна Комар, кураторка виставки, сказала про те, що організатори експозиції ставили перед собою два завдання. По-перше, вписати спадщину українського міста у європейський контекст. По-друге, показати одеське мистецтво як частину загальноукраїнського мистецького канону.

Семен Кантор, директор Музею сучасного мистецтва Одеси, зауважив, що однією з найцікавіших робіт на виставці є автопортрет українського художника Михайла Жука, який він намалював саме під час свого навчання у Кракові, – це є свідченням багаторічної культурної співпраці України та Польщі.

У польській назві виставки слово «Odesa» пишеться з однією «s», хоча Рада польської мови рекомендує писати з двома. Організатори вирішили зректися російської транскрипції, аби продемонструвати підтримку Україні.

«Ми хочемо показати український погляд на Одесу, тому й використовуємо українську транслітерацією. Це наше свідоме рішення та прояв солідарності», – каже Агата Вонсовська-Павлік.

Юлія Бердіярова, кураторка виставки, пояснила, чому обрали саме таку назву. По-перше, стала експозиція Одеського національного художнього музею до повномасштабного вторгнення мала саме таку концепцію: показати мистецтво від модернізму 20-х років минулого століття до творів сучасних митців з останнього десятиліття. Такий формат колись вигадав тодішній директор установи Олександр Ройтбурд. По-друге, виставка показує, що певні історичні процеси ХХ століття ще не завершилися та й досі впливають на наше сьогодення.

«Всі думали, що Друга світова закінчить всі війни та буде крахом всіх імперій. Але ми бачимо, що одна імперія все ж залишилася та навіть стала ще сильнішою. Радянський Союз перетворився на те, чим сьогодні є Російська Федерація – агресивний імперіалістичний орган, який намагається анексувати культурні традиції всіх країн-сусідів», – розповідає Юлія Бердіярова.

Ідея виставки народилася у серпні 2022 року під час Конгресу Міжнародної ради музеїв ICOM. Проте від ідеї до реалізації була довга дорога, адже організацію ускладнювали прифронтові реалії, в яких функціонують одеські музеї.

Як розповіла директорка Одеського національного художнього музею Катерина Кулай, установа почала готуватися до повномасштабного російського вторгнення ще у грудні 2021-го. Музей закупив пакувальні матеріали, дерев'яні ящики, встановив супутниковий Інтернет, склав евакуаційні списки експонатів.

Зранку 24 лютого, коли пролунали перші вибухи, команда майже відразу приїхала на місце та за кілька годин зняла картини в усіх двадцяти шести залах музею.

Отже, тепер в установі немає сталої експозиції, тому вкрай важливою є змога показати експонати на виставках у Європі та світі.

«Коли ми побачили наші роботи у залі, у нас на очах з'явилися сльози. Ми дуже сумуємо за нашою колекцією та не знаємо, як довго ще триватиме війна в Україні. Прояв такої підтримки для одеських музеїв дає кожному з нас сили продовжувати боротьбу», – сказала Катерина Кулай.

У листопаді минулого року за кілька метрів від музею вибухнула російська ракета, пошкодивши будівлю музею. Вперше з часів Другої світової війни установа так серйозно постраждала. Це було якраз під час підготовки виставки у МЦК.

Тож можливість продемонструвати українське мистецтво у безпечному місці є величезною підтримкою з боку Міжнародного центру культури.